

Донецький обласний палац дитячої та юнацької творчості

Психологічна безпека в несприятливих обставинах освітнього середовища

Аханкіна Аліна

практичний психолог

Освітнє середовище – сукупність об'єктивних зовнішніх умов, факторів, соціальних об'єктів, необхідних для успішного функціонування освіти. Це система впливів і умов формування особистості, а також можливостей для її розвитку, які містяться в соціальному і просторово-предметному оточенні.

Основні типи освітнього середовища

догматичне освітнє середовище

кар'єрне освітнє середовище

безтурботне освітнє середовище

творче освітнє середовище

безпечне освітнє середовище

НОРМОТИВНІ ДОКУМЕНТИ

- Лист МОН України №1/9-436 від 14.08.2020 "Про створення безпечного освітнього середовища в закладі освіти та попередження і протидії булінгу (цькуванню)"
- листа МОН України від 29.01.2019 року №1/11-881 «Рекомендації для закладів освіти щодо застосування норм Закону України»,
- Закон "Про освіту". Права та обов'язки всіх учасників освітнього процесу визначаються в ньому у 53, 54 та 55 статтях.

Безпека – це складна, багатопланова, різнорванева й різномасштабна система життєзабезпечення людини. Таке явище, без якого не можуть нормально розвиватися ні особистість, ні соціальна організація, ні суспільство, ні економіка, ні держава.

Основні критерії безпеки

Індивідуальні

Соціальні

5 параметрів формування психологічної безпеки особистості

- Уміння будувати емоційно-близькі стосунки;
- Стан успішної адаптації, що означає переживання почуття психологічної захищеності. Пов'язаний із психоемоційною стабільністю, станом задоволеності, відсутністю стресу й відчуттям загрози;
- Здатність будувати ефективне спілкування, легкість у контактах;
- Внутрішнє налаштування пов'язане з готовністю діяти певним чином;
- Реальна безпека навколишнього середовища.

Психологічна безпека – це стан, освітнього середовища, вільний від проявів психологічного насильства у взаємодії.

Основними механізмами процесу формування і розвитку психологічної безпеки особистості є:

- ❖ наслідування зразків безпечної поведінки авторитетних дорослих;
- ❖ ідентифікація
- ❖ соціальна оцінка бажаної поведінки;
- ❖ децентрація
- ❖ конформізм
- ❖ індивідуалізація

Психологічну безпеку можна охарактеризувати за допомогою наступних критеріїв:

- ❖ збереження психічного здоров'я дитини
- ❖ відсутність психологічної загрози

Безпечне освітнє середовище – це перш за все, здорові діти та педагоги

Показники несформованого психологічно безпечного освітнього середовища

З боку дітей

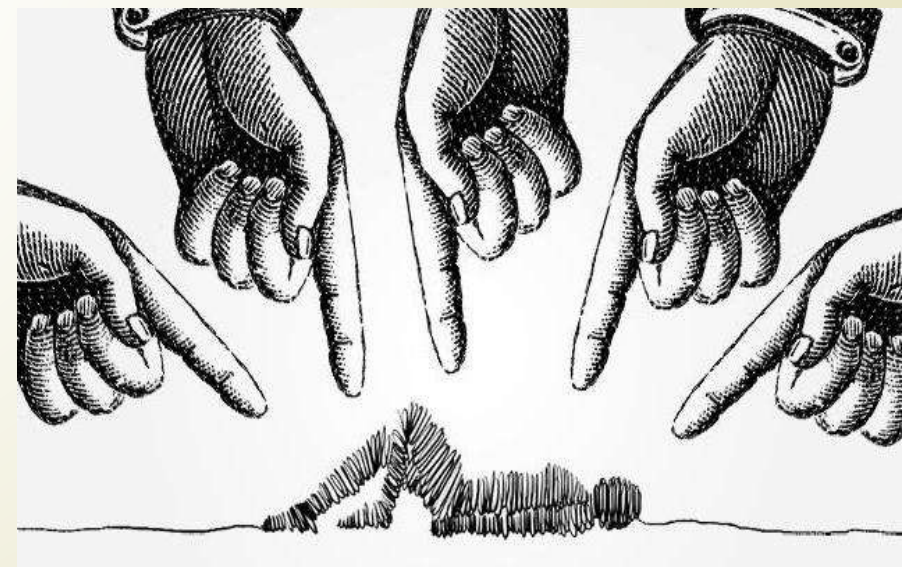
- небажання вчитися, недисциплінованість, грубість;

З боку педагогів

- приниження дитини, упереджене ставлення, небажання зрозуміти проблеми вихованця, байдужість до внутрішнього світу дітей;

З боку батьків

- негативне ставлення до освітнього закладу та його цінностей.

До психотравмуючих ситуацій в освітньому процесі можна віднести:

- ❖ конфлікти у стосунках педагог – вихованець, вихованець – вихованець, вихованець – батьки;
- ❖ проблема адаптації в освітньому середовищі;
- ❖ атмосфера конкуренції між однолітками;
- ❖ надмірна вимогливість педагогів.

Ознаки безпечного освітнього середовища

1. Якість міжособистісних взаємин, які визначають:

Позитивні чинники:

- довіра
- доброзичливість
- схвалення
- толерантність

Негативні чинники:

- агресивність
- конфліктність
- ворожість
- маніпулятивність

2. Захищеність в освітньому середовищі – оцінка відсутності насильства у всіх його видах, формах для учасників освітнього простору

**ЗУПИНІМО
НАСИЛЛЯ
РАЗОМ!**

3. Задоволеність освітнім середовищем – задоволення базових потреб дитини у:

- допомозі та підтримці;
- збереженні та підвищенні її самооцінки;
- пізнанні та діяльності;
- розвитку здібностей і можливостей.

Комфортність в освітньому середовищі – оцінка емоцій, почуттів та переживань, що домінують у процесі взаємодії дорослих і дітей в освітньому середовищі закладу.

Компоненти безпечного освітнього середовища

- ❖ Матеріально-технічні умови праці та навчання : архітектурно-естетична організація життєвого простору дітей і педагогів в освітньому закладі.
- ❖ Змістовно-методичні умови (концепція освітнього закладу, програми освіти, технології, форми, методи організації життєдіяльності дітей).
- ❖ Стосунки «педагог-педагог», «педагог-дитина», «дитина-дитина».
- ❖ Особистісний компонент (дитина знає про існування різних джерел небезпеки, але впевнена, що у світі є передумови для уникнення і подолання небезпечних ситуацій).

Зовнішні причини загрози психологічній безпеці дитини

► *Надмірна опіка над дітьми,*

що завдає значної шкоди позитивному розвитку особистості.

Дорослі намагаються усе робити за дитину,

а від так позбавляють її самостійності й ініціативності, як у діяльності, так і в прийнятті рішень.

► *Неуважність до дитини* з боку батьків, асоціальне сімейне мікросередовище і т. ін.

► *Неправильна організація спілкування,* переважання авторитарного стилю, незацікавленість дитиною з боку дорослих.

Рекомендації педагогічним працівникам щодо створення психологічно безпечного середовища

1. Для охорони психічного і психологічного здоров'я дітей забезпечити комфортну організацію режимних моментів: групових та індивідуальних занять, перерви для відпочинку;
2. Протягом дня необхідно підтримувати баланс різних видів активності дітей, переважно використовуючи інтегровані заняття, під час яких слід проводити фізхвилинки або релаксаційні паузи, щоб уникнути перевтоми;
3. У періоди підвищеної захворюваності збільшити загальну тривалість перебування дітей на свіжому повітрі, зменшити фізичне та інтелектуальне навантаження;
4. Використовувати спеціальні психологічні ігри, проєктивні малюнки, елементи психолого-педагогічного тренінгу, що сприяє оволодінню гнучкого спілкування.